Monika Luščíková

vydavateľstvo BESTSELLER

Hanna, nacistova milenka

Čo zostane, keď stratíš všetko?

Monika Luščíková

Hanna,
nacistova milenka

Čo zostane, keď stratíš všetko?

Monika Luščíková
Hanna, nacistova milenka: Čo zostane, keď stratíš všetko?
Copyright © by Monika Luščíková
Cover design © by Katarína Skalková
Illustration © Monika Luščíková, AI
Slovak edition © by vydavateľstvo BESTSELLER

Venovanie

Mojim čitateľom,
všetkým vám, ktorí potrebujú pripomenúť, že v živote nie je nič nemožné. Táto druhá kniha je pre mňa dôkazom, že ak človek neprestane pracovať na svojich snoch a čelí výzvam s odvahou, dokáže čokoľvek. Neverte na prekážky a pamätajte, že ak niečomu celým srdcom veríte, dokážete to.

Poďakovanie

Moje prvé poďakovanie patrí mojej rodine. Môjmu partnerovi a dcére, ktorí sa spolu so mnou trpezlivo a ochotne podieľali na fotografovaní obálky. Ďakujem vám aj za pochopenie a podporu počas dní a nocí, keď som bola mysľou vzdialená v úplne inom storočí.

Veľké ďakujem patrí mojej skvelej bývalej kolegyni Bibe, ktorá mi po prečítaní prvej knihy nevedomky vnukla nápad na pokračovanie.

Špeciálna vďaka patrí všetkým čitateľom, kamarátom a známym, ktorí si moje knihy kúpili a podporili tak moju tvorbu. Ďakujem za vaše nádherné ohlasy a správy plné podpory. Sú pre mňa neustálou inšpiráciou a pripomienkou, prečo má zmysle písal ďalej.

ISBN: 978-80-8252-142-2

Prológ

Román je voľným pokračovaním úspešnej knihy *Hanna, nacistova milenka – Je možné milovať vraha?* Táto kniha čitateľom predstavila dramatický a bolestný osud mladej Hanny Weissovej. Jej príbeh sa začal v temnom období druhej svetovej vojny na Slovensku, kde dovtedy prežívala bezstarostné dievčenské roky v kruhu svojej milujúcej rodiny. Všetko sa však zrútilo v jeden osudný deň, keď sa medzi dverami ich domu objavili traja nemeckí vojaci. Hľadali židovskú rodinu, ktorú Weissovci s obrovským rizikom ukrývali. Trest za ľudskosť bol v tej dobe neúprosný. Za svoj čin boli všetci chladnokrvne popravení, vrátane jej vlastných rodičov. Nažive zostala len ona a jej mladšia sestra Anna. Táto strašná poprava zanechala na Hanninej mladej duši hlboké doživotné jazvy, ktoré sa už nikdy nemali úplne zahojiť.

Hanna síce prežila, no jej skutočný zápas o život a život jej sestry sa v tej chvíli iba začínal. Prvá kniha detailne opisovala jej strastiplnú cestu počas neľútostnej vojny. Útek pred smrťou, skrývanie sa v neznámych mestách, kruté podmienky vo väzení, neustály strach, bitky, ponižovanie a bolesť. Napriek všetkým ranám osudu sa v nej zakaždým prebudila neuveriteľná vnútorná sila. Vždy, keď padla na samé dno a zdalo sa, že už nedokáže urobiť ani jeden krok, dokázala v sebe nájsť kúsok hrdosti, postaviť sa na nohy a bojovať ďalej.

Najväčší a najdesivejší zvrat jej života však niesol meno Schwarz. Tento nacistický dôstojník, ktorý bol priamym svedkom a strojcom tragédie jej rodiny, sa stal jej neustálym tieňom. Osud ich cesty preplietol tým najbizarnejším spôsobom. Muž, ktorého mala zo srdca nenávidieť, sa nakoniec stal jej ochrancom. Postupom času sa jej spaľujúca nenávisť k nemu začala meniť na čosi celkom iné, nepo-

chopiteľné a hlboké. Prvá časť románu tak priniesla otázku: *Je možné milovať vraha svojich vlastných rodičov?* Vo chvíli, keď po rokoch utrpenia konečne uverili, že získali slobodu a právo na nový začiatok, zasiahol ich život posledným, celkom nečakaným zvratom.

Každý príbeh má však dve strany a každá minulosť dvoch rozprávačov. Kým prvá kniha patrila Hanninmu hlasu, táto otvára pohľad muža, ktorý stál celý ten čas v jej tieni. Svet ho poznal ako chladného nacistu Schwarza, no jeho skutočné meno bolo Friedhelm.

Po skončení vojny sa prebúdza vo väzení, kde ho zasiahne tá najkrutejšia správa. Dozvedá sa, že prišiel o to najcennejšie, čo na svete mal, o svoju milovanú Hannu. Táto strata ho zlomí. Ako väzeň je odvlečený hlboko do Sovietskeho zväzu, do pekla sibírskeho gulagu. Okrem krutých mrazov, hladovania a vyčerpávajúcej ťažkej práce ho však zo všetkého najviac zožierajú vlastné myšlienky.

Dáva si za vinu Hanninu smrť, stráca akýkoľvek zmysel života a sám túži zomrieť. Na dne tohto psychického a fyzického pekla postupne prichádza o posledných priateľov a o všetko, čo v ňom zostalo z človeka. Keď sa mu však po rokoch strávených v zajatí podarí za dramatických okolností utiecť, začína sa jeho nový boj o prežitie. Vracia sa do povojnového Berlína, do mesta ležiaceho v ruinách. Navonok sa pokúša postaviť na nohy, buduje si nový život, no minulosť v ňom nikdy neprestala žiť.

Tento román s podtitulom *Čo zostane, keď stratíš všetko?* odkrýva jeho zničené vnútro. Friedhelmov povojnový život je neustále prepletený s minulosťou, ktorá ho dobieha v tichu noci. Prostredníctvom nečakaných, bolestivých záblesков sa znova a znova vracia do zablatených zákopov, na front a k hrôzam, ktoré prežil v lágri.

Je to príbeh muža, ktorý sa učí žiť so svojimi démonmi, s obrovským pocitom viny a s vedomím, čo všetko musel stratiť, aby na samom dne ľudského pekla objavil skutočnú cenu života a odpustenia. Čo v skutočnosti zostane z človeka, ktorý stratí úplne všetko?

I. Berlín
Máj 1945

Vedomie sa mi vracalo pomaly a bolestivo, ako keď sa tupý nôž zarezáva do mäsa. Zhlboka som sa nadýchol, no pľúca mi okamžite zaplavil ťažký potuchnutý vzduch, nasýtený pachom vlhkého vápna a starej krvi. Otvoril som oči. Kvapky ľadovej vody mi stekali po čele, obchádzali viečka a kĺzali sa po lícach ako chladné slzy niekoho iného. Zmätene som zažmurkal. Tmavá kamenná miestnosť bez okien pôsobila stiesnene, akoby sa steny každým mojím výdychom o kúsok priblížili. Chcel som si pretrieť oči, zbaviť sa tej nepríjemnej vlhkosti a poriadne si to miesto obzrieť, no telo ma neposlúchalo.

Z celej sily som sa mykol. Kovové rinčanie mi okamžite dalo odpoveď. Ruky aj nohy som mal surovo priviazané o starú stoličku. Hrubé laná sa mi pri každom pohybe zarezávali hlbšie do zápästí, až som cítil, ako mi v prstoch prestáva prúdiť krv. Zúfalo som metal rukami, akoby som veril, že ak vyviniem dosť sily, staré drevo a kov povolia. Nič. Len tupá bolesť, ktorá mi vystreľovala do ramien. V hlave som mal prázdno, iba čiernu dieru. *Kde to som? Ako dlho som bol v bezvedomí?*

A potom ma to zasiahlo. Prudký obraz, záblesk jej tváre, ktorý mi vyrazil dych. „Hanna!“

Môj hlas znel inak. Bol zachrípnutý, surový a plný číreho zúfalstva. Zreval som to meno do temnoty, ktorá ma obklopovala, no odpoveďou mi bolo len ticho. Potom sa kúsok za mojím chrbtom ozval suchý šuchot podrážok o betón. Cvaknutie zapaľovača prerezalo ticho ako výstrel. V malej miestnosti sa rozhorelo slabé nepokojné svetlo. Okolo mňa prešiel tieň. Sledoval som ho len periférnym videním,

kým nepostavil nízku sviečku na drevený stôl priamo predo mňa. Plameň tancoval v prievane a vrhal na steny dlhé pokrivené tiene.

„Vitaj späť, Dimitrij," ozvalo sa z tmy.

Ten hlas mi prebehol po chrbtici ako mráz. Poznal som ho. Niekde v hĺbke mojej pamäti, zakrytý vrstvami prachu z bojísk a výbuchov, bol ten hlas uložený. „Spoznávaš ma?" pokračoval muž tichou mrazivou ruštinou. Rozumel som mu, hoci každé slovo bolelo rovnako ako tie laná na rukách. Ozvalo sa vŕzganie. Muž si prisunul stoličku a jeho tvár sa konečne objavila v žiare sviečky.

„Michail," vydýchol som a neveriacky pokrútil hlavou. „Kde je? Čo sa s ňou stalo? Ako som sa sem dostal? Prečo ma tu držíte?" chrlil som otázky jednu za druhou a hlas sa mi triasol.

Michail si ma premeral s chladným profesionálnym záujmom. Už to nebol ten muž, ktorého som poznal kedysi. Pôsobil vyrovnane, jeho ramená boli širšie, pohľad tvrdší. Tá uniforma, to odporné vrece, ktoré pre mňa symbolizovalo nepriateľa, na ňom sedela dokonale. Na hrudi sa matne zalesklo niekoľko vyznamenaní. Nebol to žiaden radový vojak, ktorý sa náhodou ocitol v Berlíne. Bol to človek, ktorý mal moc. Práve, keď sa chystal odpovedať, dvere za jeho chrbtom s treskotom narazili na stenu. Do miestnosti vtrhol niekto ďalší. Svetlo sviečky bolo príliš slabé, videl som len mohutnú siluetu v dlhom kabáte. „...devushka," začal prichádzajúci hlbokým hlasom, no Michail ho okamžite zahriakol ostrým „pst!"

„Čo je s Hannou? Čo ste s ňou urobili?!" znovu som vykríkol, tentoraz s takou silou, až sa mi v krku objavila chuť krvi. Hádzal som sa na stoličke, snažiac sa vytrhnúť aspoň jednu ruku, ignorujúc bolesť z lán, ktoré mi už dralí kožu do živého.

„Charóšaja rabóta (dobrá práca)," zaznelo z Michailových úst. Bolo v tom niečo posmešné. Zahľadel sa na mňa s hlbokým opovrhnutím. Pomalým vedomým pohybom hodil na stôl hrubú zložku. Moje meno na prednej strane svietilo ako rozsudok smrti.

„Stálo to všetko za to, Friedhelm?“ oslovil ma tentoraz mojím pravým menom. „Pripraviť o život toľko nevinných ľudí? Ľudí, ktorí mohli dýchať, milovať, keby si sa im nepostavil do cesty?“ Naklonil sa tak blízko, že som cítil pach tabaku z jeho dychu. „Vybral si si ju ako korisť. Zabil si jej rodičov. Vydieral si ju jej vlastnou sestrou, ničil si ju kúsok po kúsku spolu s tvojím otcom. Odvliekol si ju do Ruska, hoci si vedel, že je to pre ňu rozsudok smrti. A nakoniec...“ Odmlčal sa a v jeho očiach som uvidel niečo horšie než nenávisť. Uvidel som tam pravdu. „Ju to predsa len stálo život.“

V tej sekunde sa svet zastavil. Tá veta „*stálo ju to život*“ mi udrela do hrude silou rozbehnutého vlaku. V ušiach mi začalo pískať. Miestnosť sa začala krútiť. Zrazu som nebol v tmavej pivnici v Berlíne. Bol som opäť tam. Cítil som jej váhu vo svojom náručí, jej telo, ktoré bolo čoraz ľahšie. Videl som jej tvár, takú bledú, až splývala s okolím. Jej oči, tie nádherné oči, v ktorých sa vtedy, na konci, nezračil hnev ani výčitky. Bola v nich len láska. Úprimná, čistá a zničujúca. Láska k mužovi, ktorý jej vzal všetko.

Jedna osamelá slza mi stiekla po tvári a dopadla na špinavú látku košele. „Celý život mala pred sebou,“ pokračoval Michail, jeho slová boli ako klince zatĺkané do môjho svedomia. „A ty si ten, kto jej ho vzal.“

Bolesť v mojom vnútri prekročila hranicu, ktorú som dokázal uniesť. Niečo vo mne prasklo. S revom, ktorý ani neznel ako ľudský hlas, som trhol celým telom. Adrenalín mi dodal silu, o ktorej som nevedel. Laná, mokré od mojej krvi a potu, sa nečakane zošmykli. V sekunde som bol voľný. Vrhol som sa ponad stôl, sviečka sa prevrátila a miestnosť pohltil chaos šera.

Moje prsty sa zovreli okolo Michailovho krku. Chcel som ho umlčať, chcel som uškrtiť tú pravdu, ktorú mi hovoril do tváre. Ale bol som slabý. Michail bol rýchlejší. Krátky presný úder päsťou do mojej sánky ma poslal späť do prázdna. Hlavou som narazil o operadlo

stoličky a v ústach som pocítil kovovú chuť čerstvej krvi. Kým som sa stihol spamätať, pred očami sa mi zjavila hlaveň Tokareva. Studená, čierna diera mierila presne medzi moje oči.

„Chcem ju vidieť," zachrčal som a vypľul krvavú slinu na betón. „Naposledy. Potom to môžeš ukončiť. Prosím." Bol som na dne svojich síl. Zúfalý a zničený natoľko, že všetka hrdosť, ktorá vo mne kedysi bola, úplne zmizla. Prosil som ho na kolenách o posledný pohľad na ňu. A potom som bol pripravený. Smrť by mi bola darom. Vykúpením z tmy, v ktorej som sa ocitol.

Michail sa na mňa dlho díval, prst mal položený na spúšti. Potom sa však jeho tvár stiahla do krutého úškrnu. „Ty už nemáš právo na nič, Friedhelm Schwarz. Smrť by bola pre teba príliš milosrdná. A ty si milosrdenstvo nezaslúžiš." Zasunul pištoľ späť do puzdra a chladne dodal: „Pôjdeš tam, kde ľudia ako ty pomaly hnijú zaživa. Tam, kde budeš o smrť prosiť každý jeden deň."

O dva dni neskôr

Čas v cele prestal existovať. Meradlo hodín a minút nahradil len rytmus kvapiek vody dopadajúcich kdesi v rohu na slizký betón. Jeden úder za druhým, akoby odpočítavali zvyšok môjho bezvýznamného bytia. Ležal som na tvrdej kamennej prični, ruky bezvládne zvesené nadol. Končeky prstov sa mi takmer dotýkali zeme, no nemal som silu nimi pohnúť. Tma bola absolútna. Taká hustá, že som ju takmer cítil na jazyku. Chutila po prachu a beznádeji. V tej prázdnote sa však začali prebúdzať tiene mojej vlastnej mysle.

„*Stálo ju to život,*" ozýval sa Michailov hlas v každom kúte miest-nosti. Tie slová sa mi zarezávali pod kožu ako stovky drobných ihiel. Zatvoril som oči, no nepomohlo to. Pred vnútorným zrakom sa mi premietal film, ktorý som nedokázal vypnúť. Videl som okamihy, keď som si myslel, že ju môžem zachrániť.

„Odpusť mi...“ zašepkal som do prázdna, no môj hlas len slabo chripel. Pery som mal dopraskané, jazyk sa mi lepil na podnebie. Smäd bol spaľujúci, no bolesť v hrudi ho zatieňovala. Každý nádych ma bolel, akoby som mal v pľúcach črepiny skla.

Niekedy v polovici druhého dňa, aspoň som si myslel, že je druhý, sa dostavili halucinácie. V kúte cely som uvidel záblesk svetlých šiat. Srdce mi vynechalo úder. „Hanna?“

Postava sa nepohla. Bola to len hra tieňov a môjho šialenstva. Napriek tomu som k nej vystrel ruku, prstami som škriabal po drsnom kameni, kým sa mi pod nechtami neobjavila krv. Chcel som sa dotknúť aspoň jej tieňa. Chcel som veriť, že smrť nie je koniec, ale brána, ktorou za ňou prejdem. Ale Michail mal pravdu, smrť bola odmena a ja som bol odsúdený na život.

Koniec prišiel náhle. Dvere cely sa rozleteli s takým treskotom, až mi v hlave vybuchla bolesť. Prudké svetlo z chodby ma oslepilo, zakryl som si tvár dlaňou, no niekto ma surovo schmatol za predlaktie.

„Davaj! Vstávaj!“ Dozorca mnou zatriasol ako s handrovou bábikou. Keď videl, že ma nohy neposlúchajú a nedokážem sa udržať v stoji, zavolal posilu. Dvaja chlapi ma schmatli pod pazuchy a vyvliekli von. Topánkami som šúchal o betón, hlava mi klesala na hruď. Keď nás vyvliekli na ulicu, svetlo májového slnka mi udrelo do tváre ako facka. Musel som silno prižmúriť oči.

Keď som ich konečne otvoril, Berlín, ktorý som poznal, bol preč. Mesto, ktoré kedysi dýchalo majestátnosťou, bolo teraz len rozškerenou mŕtvolou. Vzduch bol nasýtený jemným sivým popolom, ktorý sa vznášal vo vánku ako sneh. Budovy okolo ktorých sme prechádzali, pripomínali vybité zuby. Čierne okná bez skiel sa dívali do ulíc ako prázdne očné jamky. Na jednej z mála stien, ktoré zostali stáť, visela červená sovietska vlajka. Víťazne sa vlnila nad skazou, ktorú sme pomáhali zasiať.

Všade navôkol ležali trosky. Hromady tehál, skrútené železné nos-

níky a kusy nábytku, ktoré predtým tvorili niečí domov. Cítil som pach spáleniny, hniloby a pušného prachu. Podlomili sa mi kolená. Tentoraz to nebola len fyzická slabosť. Bol to pocit totálnej porážky. Moja krajina bola v troskách, moja láska bola mŕtva a ja som bol vedený nevedno kam. Jeden z dozorcov stratil trpezlivosť. Pocítil som prudký náraz čižmy do rebier.

„Pašol! (Choď!)“ Kopol do mňa znovu, no ja som tú bolesť vnímal len z diaľky. Ležal som tvárou v prachu berlínskej ulice a v tom momente sa to stalo. Prach zmizol.

Vôňa spáleniny ustúpila jemnej vôni fialiek. Uvidel som ju. Stála necelé tri metre odo mňa, uprostred tej apokalypsy, nedotknutá a čistá. Na sebe mala biele šaty. Jemný vánok sa pohrával s jej tmavými gaštanovými vlasmi a niekoľko pramienkov jej tancovalo na lícach. Usmiala sa. Bol to úsmev, ktorý dokázal zastaviť vojnu v mojej hlave. Tie drobné jamky v lícach, ktoré som toľkokrát bozkával. Vystrela ku mne ruku. Jej prsty vyzerali také teplé, také skutočné. Cítil som, ako sa ma jej dlaň jemne dotkla na líci, presne tam, kde ma predtým udrel Michail.

„Tvoj čas ešte neprišiel, Friedhelm,“ zašepkala. Jej hlas bol ako hudba uprostred hrmenia kanónov.

„Vezmi ma so sebou,“ prosil som ju v duchu, neschopný vydať hláska. „Nenechávaj ma tu.“

Ale Hanna len smutne potriasla hlavou. „Dal si sľub, ktorý musíš splniť.“

V tom momente sa obraz rozplynul. Rana čižmou do ramena ma vrátila späť. Dozorcovia ma opäť postavili na nohy. O pár minút neskôr ma hodili do otvoreného dobytčieho vagóna. Vnútri to páchlo potom, močom a strachom. Boli nás tam desiatky, natlačení jeden na druhom, ako dobytok vedený na porážku. Keď sa ťažké drevené

dvere s hrmotom zavreli a zapadla závora, miestnosť pohltilo šero, prerušované len úzkymi pásmi svetla prenikajúcimi cez škáry v doskách. Vlak sa trhol. Kov o kov zaškrípal a my sme sa pohli.

II. Transport

Vagón sa triasol v monotónnom rytme, ktorý mi vŕtal dieru do lebky. Bol som príliš slabý na to, aby som dokázal s niekým komunikovať, hoci tma okolo mňa bola plná šepotu. Niektorí z chlapov sa mi prihovárali, ich hlasy zneli z diaľky, akoby prichádzali spoza hrubej steny. Nedokázal som im odpovedať. Moje hrdlo bolo stiahnuté, vyschnuté a plné horkosti. Viem len to, že sa nado mnou niekto zmiloval. Pocítil som hrubú dlaň na zátylku a chladný okraj poľnej fľaše na perách. Do hrdla mi stieklo niekoľko kvapiek vody. Chutila po kove, ale v tej chvíli bola cennejšia než zlato. Ten istý človek mi do dlane vtlačil kus starého tvrdého chleba. Bolo to prvé jedlo po troch dňoch. Žul som ho pomaly, mechanicky, kým sa mi v ústach nevytvorila kaša, ktorú som dokázal prehltnúť.

K totálnemu vyčerpaniu sa však čoskoro pridala horúčka. Zimnica mi drvila kosti a halucinácie, ktoré prišli v jej závese, v mojej hlave spôsobovali neznesiteľný chaos. Prestal som rozoznávať, čo je skutočné. Špinavé steny vagóna sa v mojich očiach menili na tváre ľudí, ktorých som pripravil o život. V každom tieni v kúte som videl Hanniných rodičov. Stáli tam bledí a mlčanliví, s dierami po guľkách a sledovali ma mŕtvymi očami.

„*Zabite ma už,*“ prosil som ich v duchu. „*Urobte to, čo som urobil ja vám.*“

Vojaci, ktorých som poslal na smrť, deti, ktoré prišli o domov kvôli mojim rozkazom. Všetci sa v tom horúčkovitom sne vracali, aby si

pýtali moju dušu. Chcel som zomrieť, volal som smrť k sebe, ale ona bola krutá. Neprichádzala. Nechala ma dýchať ten prach a výpary moču, aby som trpel dlhšie. „Sme v Poľsku," ozvalo sa kdesi z rohu vagóna. To slovo bolo poslednou kotvou reality, kým som opäť upadol do milosrdného bezvedomia.

Keď som znovu otvoril oči, svet bol iný. Namiesto trasenia vagóna ma obklopovalo neprirodzené ticho. Ležal som v miestnosti plnej nahrubo kresaných drevených postelí. Boli to len narýchlo zbité prične, ale po dňoch na špinavej podlahe vlaku pôsobili ako kráľovské lôžko. Bol som prikrytý vrstvami starých kabátov a kúskami oblečenia. Cítil som sa zoslabnutý a spotený, no môj dych bol konečne pravidelný.

Posadil som sa, hoci sa mi z toho pohybu zatočila hlava. Kúsok odo mňa na vedľajšej posteli sedel muž. Bol vysoký, mal husté tmavé vlasy, ktoré mu neupravene padali do čela, a tmavohnedé oči, okolo ktorých mal hlboké vrásky, čo hovorili o únave starca v tele mladého muža.

„Vitaj späť medzi živými..." odmlčal sa, vystrel ruku a venoval mi široký, takmer vzdorný úsmev uprostred tej biedy.

„Friedhelm Schwarz," odvetil som ticho a podal mu ruku. Moja dlaň bola oproti jeho ruke drobná a roztrasená.

„Ja som Lutz Winter. Teší ma, Friedhelm. Musím povedať, že pred dvoma dňami by som na tvoje prežitie nestavil ani suchú kôrku chleba. Vyzeráš oveľa lepšie."

„Kde to sme? Ako to, že ešte žijem?" Môj hlas znel ako škrabanie suchého lístia o betón. V hĺbke duše som cítil sklamanie. Stále som tu bol. Stále som musel znášať váhu svojich spomienok.

„Sme vo Varšave, v prechodnej väznici. Keby sme pokračovali v tom transporte bez prestávky, tvoje srdce by to vzdalo niekde pri hraniciach. Podarilo sa mi pre teba zohnať nejaké lieky. Podplatil som miestnych dozorcov cigaretami, ktoré som mal schované

v podšívke kabáta. Vieš, nie sú príliš nároční. Stačí im málo, aby sa pozreli iným smerom, chvalabohu."

„Si lekár?" spýtal som sa ho, hoci som to vytušil z jeho pohybov.

„Áno, chirurg. Na fronte som zošíval chlapov, ktorých vybuchnuté granáty zmenili na kusy mäsa. Zachránil som zopár životov, ktoré možno ani nestáli za záchranu. Vyliečiť teba... to bola v porovnaní s tým maličkosť. Hoci, pravdu povediac, zohnať lieky pre nemeckého väzňa v poľskej väznici je takmer zázrak."

Pozrel som mu priamo do očí. „Prečo si to robil, Lutz? Nepoznáš ma. Nevieš, čo som zač. Čo ak som si tvoju pomoc vôbec nezaslúžil? Čo ak by bolo lepšie, keby si tie lieky nechal pre niekoho, kto má čisté ruky?"

Lutz si povzdychol a odvrátil zrak k malému zamrežovanému oknu pod stropom.

„Som dobrák od kosti a lekár. Nenechám človeka zomrieť, pokiaľ mi v žilách koluje aspoň štipka vôle pomôcť. Ale... máš pravdu. Je to aj osobné. Pripomínaš mi môjho mladšieho brata. Prišiel som o neho počas prvého roku vojny. Jemu som nedokázal pomôcť. Zomrel mi v náručí skôr, než som stihol otvoriť lekársku tašku. Tebe som pomôcť mohol. Tak som to urobil."

„Nezaslúžil som si to," zopakoval som tvrdo. „Mám na rukách príliš veľa krvi, Lutz. Krvi, ktorú nezmyjú žiadne lieky."

„A kto z nás nemá, Friedhelm? V tejto dobe má každý na svedomí niečiu smrť, či už tým, že stlačil spúšť, alebo tým, že mlčal. To však neznamená, že by som sa mal prizerať na tvoj koniec. Ber to tak, že si dostal druhú šancu. Možno je to trest, možno dar. Ale teraz máš možnosť nájsť spôsob, ako byť niečím viac než len vojakom, ktorý zlyhal."

Lutz sa mi zdal byť až príliš ušľachtilý. Keby vedel o Hanne... keby vedel o liste, ktorý som ukrýval vo svojom vrecku, a o tom, čo som urobil jej rodine...

Vo Varšave sme strávili necelý týždeň. Každý deň odchádzali transporty. Dlhé rady zúbožených mužov, ktorých hnali k vlakom. Chlapi šepkali, že cieľom je Sibír. Miesto, odkiaľ sa nikto nevracia.

Lutz sa o mňa staral s fascinujúcou vytrvalosťou. Nosil mi kúsky starého chleba a raz sa mu dokonca podarilo zohnať strúčik cesnaku. „Prírodné antibiotikum," usmial sa vtedy.

Držal som sa ho ako topiaci sa stebla trávy. Bol mojou jedinou spojkou so svetom ľudí. Horúčky síce ustúpili, ale noci boli stále peklom. Halucinácie sa zmenili na živé, krvavé sny. Vracal som sa do toho dňa, keď som strieľal na Hanniných rodičov. Cítil som spätný náraz zbrane v dlani. Videl som nenávisť v jej belasých očiach, tú ranu, ktorú som jej zasadil do duše a ktorá bolela viac než smrť. Videl som ju v mojom náručí, ako z nej vyteká život a ja som bol bezmocný. Tieto obrazy sa v mojej hlave prehrávali ako nekonečná slučka. „Friedhelm, preber sa! Počuješ ma?!"

Keď som otvoril oči, nad posteľou stál Lutz. Triasol mnou tak silno, až mi drkotali zuby. Miestnosť bola v tme, osvetľoval nás len malý lampáš, ktorý držal v trasúcej sa ruke. Líca ma pálili.

„Ospravedlň ma za tie rany, ale nič iné nepomáhalo," vydýchol Lutz. „Kričal si zo sna mená. Plakal si, Friedhelm. Tvoja psychika je v troskách. Si ako dom, ktorého základy už dávno zožrala hniloba." Ustarostene si sadol na okraj mojej postele. „Možno by ti pomohlo, keby si sa niekomu zdôveril. To, čo v sebe dusíš, ťa zabije skôr než sibírsky mráz. Ak to budeš tak cítiť, som tu."

Potľapkal ma po ramene. V tej chvíli som mal pocit, že je to môj jediný priateľ na svete.

Cesta do Bieloruska bola ďalšou skúškou zvieracej odolnosti. Nahnali nás do nákladných áut pod celty a potom opäť do vagónov. Päťdesiat mužov na jeden vagón. Jedno vedro vody. Jeden krajec chleba na celú večnosť. Dvaja starší muži v našom vagóne transport neprežili. Dozorcovia ich telá neskôr vyhodili niekde pri trati ako

nepotrebný náklad. Po príchode do mestečka Barysav nás čakala väznica v chladných pivniciach. Cela bola preplnená. Desať chlapov na päť postelí.

„Cítim sa ako rybička v konzerve," vyhlásil Lutz, keď sme sa snažili napasovať na úzku pričňu tak, aby sme nespadli.

Ten absurdný komentár v hroznej situácii spôsobil niečo nečakané. Začal som sa smiať. Bol to neovládateľný, hysterický smiech, ktorý sa odrážal od studených stien. O chvíľu sa smiala celá cela. Bol to smiech odsúdencov, jediná obrana proti šialenstvu. Po obede, ktorý tvorila kalná polievka s chuťou hliny, sme mali voľný program. Ležali sme s Lutzom bok po boku a ja som konečne nabral odvahu.

„Aký je tvoj príbeh, Lutz? Prečo si taký, aký si?"

Založil si ruky za hlavu a zahľadel sa na nízky strop.

„Vojna mi zobrala všetko, Friedhelm. Úplne všetko... Spolu s rodičmi sme žili v Drážďanoch. Mali sme veľký dom, v ktorom vždy voňala káva a čerstvé koláče mojej matky. Otec bol prísny, mal ťažké detstvo a občas to bolo náročné, ale všetko sme zvládli. A potom tam bola Lena. Poznali sme sa od plienok. Spolu sme rástli, spolu sme sa smiali. Bola to moja istota v neistom svete. Keď jej rodičia jedného dňa nešťastne zahynuli, zostala sama. Moji rodičia sa jej nakoniec ujali. Nasťahovala sa k nám. Keď som vyštudoval chirurgiu, myslel som si, že svet mi leží pri nohách. Povolávací rozkaz v štyridsiatom treťom to všetko zmenil." Odmlčal sa a ja som videl, ako sa mu sťahuje hrdlo. „Písali sme si listy. Každý môj deň na fronte bol len čakaním na jej ďalší list. Keď som mal priepustku a vrátil sa domov, požiadal som ju o ruku. Bola to najkrajšia chvíľa môjho života. A potom prišiel február štyridsaťpäť. Spojenecké bombardovanie. Keď som dostal ten list, neveril som. Myslel som, že je to omyl. Keď som sa vrátil späť do Drážďan, nenašiel som dom. Nenašiel som ulicu. Našiel som len kráter a hromadu horúceho prachu, v ktorom niekde ležala moja Lena a moji rodičia. Padol som na kolená a ryl

rukami do tej zeme, kým som nemal prsty zošúchané do krvi. Kričal som na nebo, ale nebo mlčalo. Odvtedy som prázdny, Friedhelm."

Lutzov hlas stíchol. Zo skrytého vrecka na košeli vytiahol malú fotografiu. Bol na nej spolu s rodičmi a milovanou Lenou. Mladá modrooká blondína na fotografii sa usmievala a sršal z nej život. Povzdychol som si. V cele sa zrazu rozhostilo ťažké ticho. Pochopil som, že sme obaja trosky. On prišiel o všetko kvôli nenávisti iných, ja som prišiel o všetko kvôli nenávisti, ktorú som sám rozsieval.

III. Nevyslovené varovanie

Lutzov príbeh ma šokoval. Za tých pár dní, čo sme sa poznali, mi prišiel úplne vyrovnaný. Javil sa ako človek, ktorého nič netrápi a berie život s nadhľadom. Nechápal som, ako niekto s takouto životnou traumou dokáže žiť úplne normálny život.

„Ako to, že ťa to nepoznačilo?" Hľadel som na neho prekvapene.

Pousmial sa. „Ale poznačilo, až príliš. Po pohrebe mojich najbližších som sa vrátil na front. Ale už nie ako zdravotník. Pár dní po príchode som v amoku postrieľal niekoľko desiatok nepriateľov. Človek, ktorý do toho dňa nepoužil zbraň, pretože mu ruky slúžili výhradne na záchranu. Necítil som vinu za vojakov, ktorí padli mojou vinou. Práve naopak, vyžíval som sa vo vlastnej pomste, ktorú som voči nim mal. Takto som pokračoval celé tri mesiace, až kým sa vojna neskončila. Až po čase som si uvedomil, že moje činy neboli správne. Moju rodinu mi to predsa nevrátilo." Povzdychol si. „Vieš, Friedhelm, je to ťažké... Ten život bez nich. Len ten hore vie, prečo si ma tu ešte ponechal."

Keď Lutz stíchol, v cele sa rozhostilo ticho, ktoré bolo ťažšie než tie kamenné múry nad nami. Hľadel som na neho a v duchu som si

premietal jeho slová. Chirurg, ktorý vymenil skalpel za pušku. Ruky, ktoré mali životy zachraňovať, sa dobrovoľne ponorili do krvi nepriateľov.

„Sme rovnakí," prebleslo mi hlavou a tá myšlienka ma pálila ako žeravý uhlík. Lutz liečil telá ostatných, ale jeho vlastná duša bola otrávená rovnakou čiernou nenávisťou, akú som v sebe nosil ja. Rozdiel bol len v tom, že on mal koho oplakávať. On bol obeťou, ktorá sa zmenila na kata. Ja? Ja som bol katom od začiatku.

Pocítil som k nemu zvláštny druh úcty, ale aj hlboký súcit. Fascinovalo ma, ako dokáže po tom všetkom ráno vstať, usmiať sa a podať mi kúsok chleba. Kde bral tú silu? Ja som sa každé ráno prebúdzal so sklamaním, že moje srdce cez noc jednoducho neprestalo biť. Pre neho bola pomoc druhým formou pokánia. Pre mňa bolo prežitie len predlžovaním trestu.

Pozeral som na jeho ruky, boli pokojné, hoci sa mi práve priznal, že nimi rozosieval smrť. Uvedomil som si, že táto vojna z nás všetkých urobila monštrá, len niektoré z nich mali na sebe biele plášte a iné nemecké uniformy.

O dva dni neskôr nás nákladnými autami opäť previezli na železničnú stanicu a nahnali do vozňov. Ako už bolo zvykom, na cestu sme dostali krajec chleba, vedro vody pre celý vozeň a druhé vedro, do ktorého sa vykonávala potreba. Niekoľkohodinovým zápachom, ktorý sa niesol vzduchom celou cestou, sa nik nezaoberal. Brzdy hlasno zapišťali a vlak zastavil. Do Moskvy sme dorazili neskoro v noci, mohlo byť niečo po jednej hodine. Tentoraz nás však nikam neprevážali. Zamkli nás v priestoroch železničnej stanice. Bolo nám povedané, že hneď ráno pokračujeme ďalej.

Tu sme sa s Lutzom zoznámili s väzňami z Nemecka, ktorí sa vracali z niektorého z lágrov domov, čakal ich opakovaný súd. Vyzerali ako živé mŕtvoly, ktoré niekto vyhrabal z vlhkej zeme. Ich tváre ne-

boli len vychudnuté. Koža im na lícnych kostiach visela ako pergamen, sivá a priesvitná, pokrytá mapami omrzlín a špiny, ktorú už nebolo možné zmyť. Oči mali hlboko vpadnuté v čiernych jamkách, no nebol v nich žiaden záblesk nádeje z návratu domov. Bola v nich len prázdnota ľudí, ktorí videli príliš veľa hrôzy na to, aby sa kedykoľvek mohli vrátiť do normálneho sveta.

Mnohí z nich mali ruky obviazané hnisavými handrami, spod ktorých páchla gangréna. Keď sa pohli, kosti im v kĺboch sucho praskali. Oblečenie na nich viselo v zdrapoch, prešité kúskami vrecoviny a špagátmi. Boli to navrátilci z lágrov, tiene mužov, ktorí kedysi pochodovali so vztýčenými hlavami. Teraz sa triasli pri každom silnejšom poryve vetra, ktorý prenikol cez netesniace dvere. Keď zbadali Lutzove cigarety, ich apatia zmizla. V očiach sa im zaleskla zvieracia túžba. Keď mi podávali tú hrubú páperovú bundu, cítil som z nej pach ich utrpenia, starý pot, tabak a smrť.

„Berte," zachrapčal jeden z nich a jeho hlas znel, akoby mu v hrdle hrkotali kamene. „V lágri sa vás mráz nepýta na meno. Tam mráz len berie, kým z vás nezostane len cencúľ."

V tej chvíli som pochopil, že tie cigarety boli pre nich posledným spojením s civilizáciou, zatiaľ čo pre nás boli tie bundy vstupenkou do sveta, kde končí ľudskosť.

Náš vlak sa pomaly blížil k mestu Kazaň. Otriasal sa v rytme koľají, steny vôkol nás boli pokryté špinou a pachom potu. Traja väzni kúsok od nás si celú cestu čosi šepkali. Sergej, ruský dezertér, Oskar a Mark, bratia z Lotyšska, ktorí bojovali proti Sovietom. Vymysleli plán. Keď vlak zastavil v kazaňskej stanici, dozorcovia nás po jednom hnali von. Vonku lialo ako z krhly a ostrý vietor sa mi zarezával do kože, prenikal aj cez hrubšiu vrstvu zimnej bundy. Bol som vďačný za náš výmenný obchod. Dozorcovia postávajúci vonku poťahovali z cigariet, iní zasa bezducho sledovali väzňov vystupujúcich z vagónov. V malom okamihu Sergej podkopol jedného z dozorcov.

Vytrhol mu pušku a vystrelil na dozorcu kúsok od neho. Nastala panika. Oskar s Markom sa rozbehli opačnými smermi. Oskar sa vrhol k drôtenému oploteniu s obratnosťou zvieraťa, ktoré cíti blížiacu sa smrť. Šplhal hore, prsty si dral o hrdzavé hroty, sloboda bola na dosah ruky, stačilo len preskočiť. Vtom sa ozval bolestivý výkrik. Ostnatý drôt sa mu zahryzol hlboko do lýtka, akoby ho samotná zem nechcela pustiť. Zostal tam visieť hlavou nadol, metal sa ako chytený vták, zatiaľ čo jeho krv stekala po sivom kovovom stĺpe a miešala sa s dažďovou vodou.

Mark ho nečakal. Bežal ďalej, topánky mu čvachtali v hlbokom blate, pľúca mu horeli. Videl rad nákladných kontajnerov. Studené oceľové hrobky, ktoré sľubovali dočasný úkryt. Zmizol v tieni medzi nimi, no všetci sme vedeli, že z tej pasce niet úniku. Psy už zachytili stopu. Ich štekot sa miešal s hrmením vlaku a vytváral symfóniu, z ktorej behal mráz po chrbte.

Nakoniec Marka našli, uštedrili mu ranu istoty a Sergeja nakoniec taktiež dobehli dvaja dozorcovia. Ich plán bol zmarený v priebehu niekoľkých minút. Markovo telo hodili priamo pred nás. Zvyšných dvoch chlapov postavili vedľa seba a bez zaváhania ich popravili pred našimi očami. Bolo to varovanie pre nás všetkých. Akýkoľvek pokus o útek bude potrestaný smrťou.

Po prevoze do väznice sa nám už nedýchalo tak ľahko ako predtým. Po pokuse o útek väzňov nám dozorcovia nastolili prísny režim.

„Ako trest za pokus o útek vašich spoluväzňov vám na celý týždeň odoberieme výdaj teplého jedla. Dostávať budete len suchý chlieb," kričal jeden z dozorcov.

„Žiadna novinka," pobavene zašepkal Lutz.

S úsmevom na tvári som prikývol.

Na druhý deň nás rozdelili do skupín. Ja s Lutzom a ďalšími desiatimi chlapmi sme boli odvedení do neďalekého lesa. Našou úlohou bolo rúbanie dreva. Vyfasovali sme sekery, staré a tupé. Iní dostali

hrdzavé pílky. Rozkaz znel jasne. Vyrúbať určitý počet stromov za deň, inak nás čaká trest. Pustili sme sa do práce. Ani nie po dvoch hodinách sa niektorí z väzňov začali dožadovať vody. Nikto im však nevenoval pozornosť. V teplom vzduchu sa mi pot začínal miešať s prachom a pilinami, ktoré poletovali vôkol nás.

Les v okolí Kazane bol hustý, nekonečný a nepriateľský. Každý úder tupou sekerou mi do dlaní vysielal elektrické šoky bolesti. Pľuzgiere na mojich prstoch už dávno popraskali a lepkavá zmes krvi a pilín spôsobovala, že sa mi porisko šmýkalo v rukách. Vzduch bol horúci a nehybný, nasýtený vôňou borovicovej živice, ktorá ma dusila.

Avšak zrazu sa všetko stíšilo. Zvuk píl a krik dozorcov ustúpili do úzadia, akoby ma niekto prikryl zvukotesnou dekou. Zastavil som sa, oprel sa o kmeň stromu a zdvihol tvár k slnku. Zatvoril som oči a užíval si pocit teplého slnka na mojej tvári. V tej chvíli som ju opäť uvidel...

Stála v diaľke a hľadela na mňa svojimi jasnomodrými očami. Jej úsmev, nežný smiech a spôsob, akým sa ma vždy dotýkala. Všetky spomienky sa začali vynárať jedna po druhej. Keď ku mne podišla, moje srdce sa rozbúchalo o čosi silnejšie.

„Hanna," šepol som, hoci sa mi z hrdla vydralo slabé zachrípnutie.

Usmiala sa. Tie jamky v lícach boli také skutočné, až som mal pocit, že ak natiahnem ruku, dotknem sa ich. Podišla bližšie a ja som na okamih, na ten jeden posvätný zlomok sekundy, pocítil jej lásku, a všetko to zúfalstvo, hlad a krv z mojich rúk zmizli. V tej vízii som nebol vrahom, nebol som väzňom. Vystrel som ruku a pohladil ju po tvári. Jej pokožka bola hebká. Rukou som jej vošiel do vlasov a venoval jej úsmev. Akoby som opäť zacítil jej jemnú kvetinovú vôňu.

Zahľadel som sa na jej nežné pery a spomenul si na deň, kedy sme sa prvýkrát pobozkali. Naklonil som sa k nej...